

Notat

Orientering om ny national arkitekturpolitik

Resumé

I november offentliggjorde Kulturministeriet en ny arkitekturpolitik og kulturminister Jakob Engel-Schmidt har i den anledning sendt et brev til alle landets borgmestre, hvori han opfordrer til brug af den nationale arkitekturpolitik og dens otte dogmer. Notatet orienterer om, hvordan Teknik- og Miljøforvaltningen forholder sig til den nationale arkitekturpolitik i arbejdet med kommunens kommende Arkitektur- og Planlægningsstrategi for 2026-2035.

Sagsfremstilling

Den nye nationale arkitekturpolitik er udarbejdet af Kulturministeriet, By- Land- og Kirkeministeriet og Social- og Boligministeriet og omhandler tre indsatsområder: 1) Transformér, vedligehold og byg cirkulært, 2) Grønne byer og revitalisering af landsbyer og bygninger på landet, samt 3) Arkitektur som vores fælles ståsted og fysiske værdier. De tre indsatsområder er yderligere udfoldet i otte dogmer for fremtidens arkitektur:

1. Prioriter omhu og skønhed
2. Vedligehold, renover og transformér
3. Byg cirkulært
4. Skab plads til natur i byerne
5. Styrk helhedsorienteret arealplanlægning
6. Dyrk lokale værdier og kulturarv
7. Skab mangfoldige boligtyper
8. Prioriter ny, forpligtende koordinering

Teknik- og Miljøforvaltningen er på nuværende tidspunkt ved at udarbejde en ny Arkitektur- og Planlægningsstrategi for 2026-2035, der erstatter kommunens nuværende Arkitekturpolitik. Teknik- og Miljøudvalget har den 26. maj 2025 vedtaget et dispositionsforslag for strategien, hvor tema 1 hedder "En by med identitet og karakter", tema 2 hedder "En by der møder klimaudfordringer" og tema 3 der hedder "En mangfoldig og tilgængelig by".

Den nationale arkitekturpolitikens tre indsatsområder og otte dogmer vil blive inddraget i det videre strategiske arbejde, hvor det vurderes relevant.

04-12-2025

Sagsnummer i F2
2025 - 23732

Dokumentnummer i F2
227933

Sagsnummer i eDoc
2025-0361292

Klima og Byudvikling

Njalsgade 13
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

Politisk handlerum

Den nye nationale arkitekturpolitik udstikker retningslinjer for arkitektur og byggeri, men er ikke hængt op på lovgivning. Den nationale arkitekturpolitik kan sammen med Københavns Kommunes kommende Arkitektur- og Planlægningsstrategi inddrages, når Teknik- og Miljøudvalgets medlemmer skal tage stilling til arkitektur i konkrete byggesager og lokalplanforslag.

Videre proces

Når Teknik- og Miljøudvalget er orienteret, fortsætter Teknik- og Miljøforvaltningen med at forholde sig til den nationale arkitekturpolitik i arbejdet med udvikling af ny strategi for Arkitektur og Planlægning, der forventes forelagt udvalget i foråret 2026.

Karsten Biering Nielsen
Vicedirektør

diametralt modsatte – en skamstøtte. Og nu er der planer om endnu et højhus - Fischers Tårn - som alt andet lige vil kunne komme til at sætte sit markante præg på Viborgs skyline.

Flere kommuner står også aktuelt med konkrete projekter, som skaber splid lokalt.

Man kunne for eksempel stille spørgsmålstejn ved, om det virkelig er nødvendigt at et nyt hotel klos op ad den gamle bymidte i Næstved behøver at være 12 etager højt? Eller om man virkelig skal rive den historiske pragtejsendom Sølyst i Nyborg ned til fordel for eksklusive lejligheder.

Jeg håber virkelig, at borgmestre og kommunalbestyrelser vil tænke kreativt og visionært og undgå, at der i næste valgperiode følger en lind strøm af nye øjebæere.

Jeg er ikke imod højhuse eller nybyggeri, men det skal gøres med omtanke. Det er simpelthen ikke i orden at plastre vores fælles land til med noget, som er sjusk og skæmmet øjet. Jeg ved, at arkitektur er et emne, der kan få de fleste vælgere op af stolen, og det er mit håb, at I alle vil prioritere at tage den vigtige snak om arkitektur – både nu i valgkampen og efterfølgende.

De her tanker er sikkert ikke fremmede for en del af jer. For I har bidraget til det arbejde, som er gået forud for politikken. Sidste år indsendte flere af jer billeder af kommunale udfordringer i planlægningen, fx om begrønning af gadeforløb, håndtering af tomme huse på land og i by samt bevarelse af vores bygningskulturarv.

Mange af jer arbejder også aktivt med arkitekturpolitik i jeres kommune i dag. Fx arbejder Vejle Kommune, Faaborg Midtfyn Kommune, Gladsaxe Kommune samt Kolding Kommune aktivt med arkitektur som strategi for lokal udvikling.

Langt lys på byudviklingen. *Vejle kommune* var den første kommune til at få en arkitekturpolitik i 1997, og benytter politikken til at guide dialogen mellem kommune og bygherrer. Aktuelt arbejder kommunen med at teste et kystbeskyttelses anlæg, lavet af naturlige materialer, der både kan beskytte bymidten mod vand og samtidig gavne dyre- og planteliv.

Inddrag borgerne. *Faaborg Midtfyns arkitekturpolitik* er fra 2017 og har fokus på alle kommunens mange små landsbyer og landdistrikterne. Politikken har syv temaer om byer og byliv; landsbyerne og det åbne land; boligområder; offentlige bygninger; omdannelsesområder; kulturarven; de grønne oplevelser. Den understøtter borgerinddragelse og liv i kommunen på tværs af vejkantbyerne, det åbne land og i bymiljøerne.

Kvalitet og bæredygtighed. *Gladsaxe Kommunes arkitekturpolitik*, "Gladsaxe for mennesker" fra 2021, er tænkt som et aktivt redskab for dialog mellem byg-

herrer, rådgivere, borgere og kommunen selv. Den bidrager til fremme af identitet, kvalitet og bæredygtighed i kommunen. Fx arbejder kommunen i dag med at dæmme op for, at mindre huse rives ned til fordel for store parcelhuse.

Byg med respekt og omtanke. *Kolding Kommune* har i år vedtaget en arkitekturpolitik med titlen "*Fremtiden er den by, vi bygger sammen*", hvor princippet "bevar eller forklar" er centralt. Arkitekturpolitikken er ny, men det forventes, at den vil være med til at skabe en byudvikling med mere omtanke for bygningskulturarven og ressourceforbruget.

Det er vigtigt at understrege, at løsningerne ikke skal dikteres fra Christiansborg – de skal findes lokalt. Ovenstående eksempler viser, at det kan gøre en forskel at arbejde aktivt med arkitekturen.

Min opfordring er klar – brug den nationale arkitekturpolitik, inden der sættes streger og tages beslutninger og spadestik. Jeg håber, at arkitekturpolitik også for jer vil være en mærkesag.

Med venlig hilsen

Jakob Engel-Schmidt

EN ATTRAKTIV FREMTID

ET FÆLLES STÅSTED I EN VERDEN UNDER FORANDRING

NATIONAL ARKITEKTURPOLITIK

KULTURMINISTERIET
BY- LAND OG KIRKEMINISTERIET
SOCIAL- OG BOLIGMINISTERIET

EN ATTRAKTIV FREMTID – ET FÆLLES STÅSTED I EN VERDEN UNDER FORANDRING

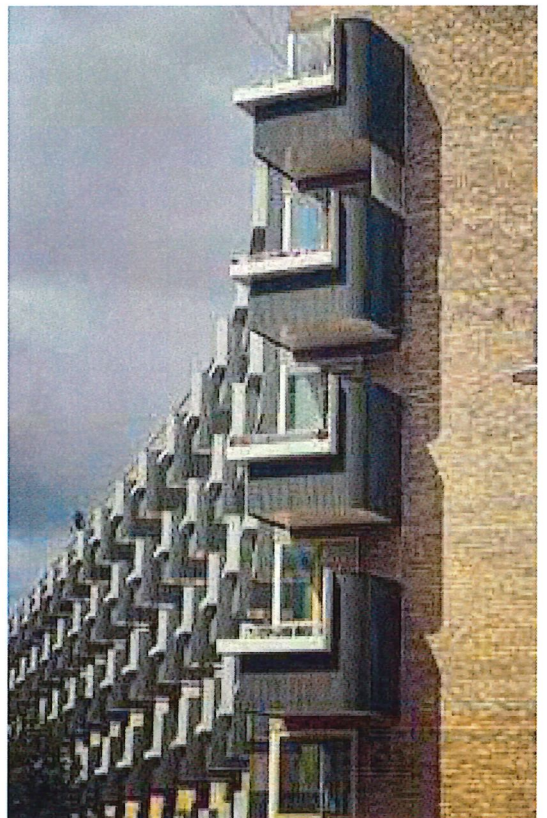
Dansk arkitektur er en national styrkeposition. Overalt i verden er Danmark kendt for arkitektonisk kvalitet, hvor funktionalitet og æstetik går hånd i hånd. Det stammer fra en distinkt dansk kultur- og designtradition, hvor der tages udgangspunkt i menneskets behov og den menneskelige skala, og hvor kunsten, med leg og sanselighed, er med til at udfordre det bestående og skabe bygninger, byrum og byforløb, som er attraktive at være i og se på.

Dansk arkitektur spænder bredt, og løsninger er internationalt efterspurgt. Fra Utzons ikoniske Operahus i Sydney, over Stig L. Anderssons landskabsløsninger der kombinerer natur, byliv klimaresiliens til Bjarke Ingels legende skyskrabere i New York. Fra Arne Jacobsens funktionalistiske bygninger herhjemme og i udlandet, til Jan Gehls metode til at skabe sanselige, sociale og levende byrum i mange af verdens metropoler. En metode, som har inspireret mange.

Men arkitekturen befinder sig i en brydningstid. Byggeriet herhjemme, og over det meste af verden, står foran en massiv omstilling både som følge af klimaudfordringer, men også de geopolitiske forhold. Tingene er ikke som de var. Tiderne er usikre. Forsyningskæderne knækker. Ressourcerne er knappe. Vores natur er trængt. Der skal nye løsninger til for at imødekomme fremtidens efterspørgsel og behov. Derfor skal Danmark have en ny national arkitekturpolitik.

Vi skal genbruge materialer, udvikle nye cirkulære metoder, gøre plads til natur og skabe en ny æstetik for vores bygninger, byer og byrum, som er attraktiv. Arkitektur er ikke kun funktion og summen af mursten og materialer. Den vækker følelser, skaber tilhørsforhold og giver os et fælles udgangspunkt. Det bliver vi mindet om, når bygninger, vi har levet med og holder af, er i fare for at forsvinde. Vi så det, da Børsen brændte i 2024. Eller endnu værre, når vi ser destruktion og nedbrydning af hjem og byer, som følge af krig og konflikt.

Arkitektur er modsætningen til destruktion. Den er opbyggelig og baserer sig på en tro på fremtiden: At det nytter at skabe og forestille sig en bedre verden. Derfor er arkitektur et samfundsanliggende og skal skabes med omhu.

Dansk arkitektur har et godt afsæt for at være med til at forme løsninger for den attraktive fremtid, vi skal arbejde for. I en tid med krig og kriser er dansk arkitektur baseret på opbyggelighed, innovation, leg og virkelyst. Noget som ligger dybt i dansk kultur. Dansk arkitektur skal tales op, og rammerne for den skal styrkes. Vi skal skabe fremtidens arkitektur, som afspejler vores værdier, og som vi har lyst til at bevare og have som fælles hjem og ståsted i en verden under forandring.

OTTE DOGMER FOR FREMTIDENS ARKITEKTUR

Ekspertgruppen for national arkitekturpolitik har i foråret 2025 fremlagt otte dogmer for fremtidens arkitektur, der skal lave et paradigmeskifte og sætte en ny retning for dansk arkitektur. Dogmerne er et manifest for dansk arkitektur, som bygherrer, kommuner, brancheaktører og virksomheder kan tilslutte sig, og benytte som retningsgivende pejlemærker og dialogværktøj ved udvikling af private og offentlige projekter.

OTTE DOGMER FOR FREMTIDENS ARKITEKTUR

#1 PRIORITER OMHU OG SKØNHED

Vi skal prioritere håndværket, det universelle design og skabe en kvalitet, som er holdbar, brugbar og dermed skøn

#2 VEDLIGEHOOLD, RENOVÉR OG TRANSFORMÉR

Vi skal skabe en ny grundlæggende præmis for byggeriet: At vi prioriterer vedligeholdelse, renovation og transformation fremfor at bygge nyt

#3 BYG CIRKULÆRT

Vi skal arbejde for et bæredygtigt byggeri. Vi skal fremme cirkulære metoder og biogene materialer.

#4 SKAB PLADS TIL NATUR I BYERNE

Vi skal have natur og biodiversitet i vores bymiljøer og styrke menneskers naturfølelse og rekreation.

#5 STYRK HELHEDSORIENTERET AREALPLANLÆGNING

Danmarks areal er under pres, og vi skal gentænke vores arealplanlægning. Vi skal arbejde for at fortætte og skabe liv i byerne og give plads til natur og biodiversitet.

#6 DYRK LOKALE VÆRDIER OG KULTURARV

Vi skal udvikle vores byer, landsbyer og landdistrikter med forståelse for den lokale kulturhistorie og byggeskik og bygge videre på de stedspecifikke værdier

#7 SKAB MANGFOLDIGE BOLIGTYPER

Vi skal have flere bud på muligheder for et attraktivt boligliv, fx med færre kvadratmeter, mere fælleseje, tættere på natur mv.

#8 PRIORITER NY, FORPLIGTENDE KOORDINERING

Vi skal prioritere forpligtende og faciliterende samarbejder på tværs af kommuner, offentlige og private aktører og andre relevante parter for at skabe mulighed for hurtig omstilling.

EN VEJ MOD EN ATTRAKTIV FREMTID

Regeringen vil arbejde for at understøtte de otte dogmer og bistå udviklingen med en række konkrete tiltag, der kan være med til at skabe de bedste forudsætninger for en dansk arkitektur, byggeri og planlægning. Men vi kan ikke gøre det alene!

Succesen afhænger af en fælles indsats på tværs af kommuner, regioner og brancher.

Regeringen har tre indsatsområder:

- 1) Transformér, vedligehold og byg cirkulært,
- 2) Grønne byer og revitalisering af landsbyer og bygninger på landet, samt
- 3) Arkitektur som vores fælles ståsted og fysiske værdier.

TRANSFORMÉR, VEDLIGEHOLD OG BYG CIRKULÆRT

Regeringen ønsker en arkitektur og et byggeri med et lavere klima- og miljøaftryk. Derfor er regeringen i gang med en ambitiøs revision af bygningsreglementet for at skabe regler, der understøtter en arkitektur og et byggeri med lavere CO2 aftryk, og som fordrer, at der i arkitekturen tænkes æstetik i nye, bæredygtige baner.

Regeringen vil:

- Udvikle nye regler, så det bliver lettere at udnytte eksisterende byggeri ved ombygning, renovering og ændret anvendelse af eksisterende byggeri.
- Fremme brug af bæredygtige materialer, fx genbrug og biogene materialer, i byggeriet.
- sikre koordination mellem bygge- og planområdet mhp. at sikre bæredygtig udvikling i byggeriet herunder incitamenter ift. nedrivning
- Understøtte forskning og udvikling i bæredygtigt og cirkulært byggeri og arkitektur via Innovationsfonden/forskningsreserven 26

GRØNNE BYER OG REVITALISERING AF LANDSBYER OG BYGNINGER PÅ LANDET

Denne regering er historisk ambitiøs i forhold at få mere natur på landkortet – også i byerne. Regeringen har ændret planloven og gjort det muligt for kommunerne at planlægge for og stille krav om mere bynatur, herunder krav om vækstbetingelser for beplantning og etablering af specifikke naturarealer. Regeringen ønsker desuden at understøtte blandede by- og boligområder, da det giver de bedste forudsætninger for sammenhængskraften i Danmark.

Herunder ønsker regeringen bl.a. bedre forhold for førstegangskøbere, et forhøjet maksimumbeløb for alment nybyggeri i de store byer, og flere ejerboliger i hele landet. Dertil kommer, at regeringen ønsker at skabe nye muligheder for udvikling i landdistrikterne gennem udvikling af eksisterende landsbyer og brug af eksisterende bygninger til boliger og andre formål, så bygningerne ikke står ubenyttede, tomme og misligholdt.

Regeringen vil:

- Arbejde for at gøre det muligt at benytte og ombygge udtjente og funktions-tømte bygninger i landdistrikterne til nye formål, herunder også til turisme-formål.
- Arbejde for et blandet boligmarked, hvor flere kan eje deres egen bolig, og hvor der er et blandet udbud af ejerboliger, almene boliger, andelsboliger og privat udlejning.
- Arbejde målrettet for at sikre tværkommunalt og forpligtende samarbejde ved arealomlægning til naturarealer i forbindelse med den grønne trepart, hvor private og offentlige samarbejder er drivende.

ARKITEKTUR ER VORES FÆLLES STÅSTED OG FYSISKE VÆRDIER

Regeringen vil arbejde for at udbrede kendskabet til og interessen for dansk arkitektur. Regeringen anerkender arkitekt- og byggebranchens innovationskraft og vil arbejde for at finde fælles løsninger og tilgange til en bæredygtig arkitektur, herunder oplyse om demonstrationsprojekter bl.a. mhp. fremme af bæredygtig arkitektur og nye byggematerialer.

Arkitektur er et samfundsanliggende og arbejdet for dansk arkitektur og fremtidens attraktive løsninger er en kontinuerlig proces.

Regeringen vil:

- Løbende arbejde for at oplyse om og fremme en attraktiv og bæredygtig arkitektur i Danmark såvel som i udlandet.
- Fortsat værne om særlige betydningsfulde kulturmiljøer af national interesse
- Samarbejde på tværs i Europa med henblik på videndeling og erfaringsudveksling til fremme af en bæredygtig arkitektur.
- Understøtte initiativer på arkitekturområdet, bl.a. afholde en arkitektur-konference i forbindelse med det danske EU-formandskab samt løbende støtte Dansk Arkitektur Centers formidlings- og undervisningsaktiviteter inden for arkitektur og bygningskultur og dansk deltagelse ved Arkitektur-biennalen i Venedig.
- Understøtte udbredelsen af løsninger, som i stigende grad er efterspurgt herhjemme, i Europa og verden.

Det er vigtigt, at vi i Danmark og Europa i fællesskab tager stilling til udviklingen af fremtidens arkitektur, kulturarv og fysiske ståsted i en verden under forandring.

Derfor opfordres både borgere, branche, kommuner og regioner til at arbejde med arkitekturpolitikens dogmer og tage del i debatten om vores fysiske rammer og arkitektur.

KULTURMINISTERIET
BY- LAND OG KIRKEMINISTERIET
SOCIAL- OG BOLIGMINISTERIET

ISBN (digital): 978-87-7960-186-4
ISBN (tryk): 978-87-7960-187-1